

Тетяна Калюжна, м. Київ

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стрімкий розвиток та впровадження цифрових технологій в усі галузі діяльності, зокрема й освітньої, є основною передумовою розвитку суспільства. Освіта дорослих або навчання протягом усього життя потребує особливої уваги у використанні цифрових технологій. Для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, андрагогів володіння цифровою компетентністю є запорукою розвитку педагогічної майстерності і професіоналізму.

У Проєкті про цифрову компетентність, що розроблений на виконання Наказу МОН України №38 від 15 січня 2019 р. [3] вказано, що цифрова компетентність під час цифрового навчання певною мірою повинна забезпечувати розвиток таких складових як: вміння використовувати відкриті ресурси та технології для професійного розвитку; медіа грамотність; критичне оцінювання інформаційних даних; формування умінь ефективно користуватися цифровими технологіями та сервісами у навчальних та життєвих ситуаціях для розв'язування різних проблем та завдань; застосовувати інноваційні технології для оцінювання результатів їх навчальної діяльності, розуміння поняття кодування, елементів штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності та вирішення професійних проблем за допомогою використання цифрових технологій.

Як зазначає О. Струтинська, в Європі цифрова компетентність (Digital Competence) визначена парламентом ЄС ще у 2006 р. як одна з 8 ключових компетентностей, важливих для життя кожної людини в інформаційному суспільстві (Recommendation 2006/962/EC of the EU Parliament and of the Council of 18 December 2006, Official Journal L 394 of 30.12.2006). У рекомендаціях ЄС щодо ключових компетентностей для неперервного навчання цифрова компетентність «передбачає впевнене та критичне використання ІКТ для роботи, дозвілля та спілкування» (Recommendation of the European Parliament, 2006: 15-16). Для цього необхідно мати такі основні навички роботи з ІКТ, як використання комп'ютерів та інших комп'ютерних пристроїв для пошуку, оцінювання, зберігання, створення, подання та обміну даними, а також вміння спілкуватися й працювати із сервісами мережі Інтернет для спільного застосування [4, с. 94-102].

Цифрова компетентність є багатофункціональною і може застосовуватися у різноманітних життєвих сферах. Зауважимо, що в зарубіжних дослідженнях використовуються поняття «цифрова компетентність» (digital competence), «цифрова грамотність» (digital literacy), «технологічна грамотність» (technology literacy), «інформаційна та технологічна грамотність» (information and technology

literacy), «технологічна грамотність» (technology literacy) та ін. [1, с. 144-156]. Цифрова компетентність (digital competence), згідно з документом The Digital Competence Framework [5], ідентифікується у п'яти сферах:

1. Інформаційна грамотність: формулювати інформаційні вміння, знаходити та отримувати цифрові дані, інформацію та зміст у цифровому середовищі; аналізувати, порівнювати і критично оцінювати достовірність та надійність джерел даних, інформації й цифрового контенту; аналізувати, інтерпретувати і критично оцінювати дані, інформацію та цифровий контент; розміщувати, зберігати та вилучати дані, інформацію та контент у цифровому середовищі; обробляти їх у структурованому середовищі.

2. Комунікація і співпраця: взаємодія, спілкування і співпраця за допомогою різних цифрових технологій, орієнтуватись у культурних і вікових відмінностях; виступати як посередник, знати про посилання і методи атрибуції; брати участь у житті суспільства через державні і приватні цифрові послуги та громадянську позицію; шукати можливості для самоствердження і для участі в житті суспільства за допомогою відповідних цифрових технологій; використовувати цифрові інструменти і технології для спільних процесів, а також для спільного будівництва та співтворчості ресурсів і знань; бути обізнаним у поведінкових нормах і ноу-хау під час використання цифрових технологій і взаємодії у цифровому середовищі; адаптувати комунікаційні стратегії для конкретної аудиторії; створення й управління одним або декількома акаунтами, уміти захистити свою власну репутацію, користуватися даними через цифрові інструменти, середовища і послуги.

3. Створення цифрового контенту: створення і редагування цифрового контенту в різних форматах, вираження своєї особистості за допомогою цифрових засобів; зміна, вдосконалення, поліпшення та інтегрування інформації й змісту у наявний обсяг знань із метою створення нового, оригінального і релевантного змісту і знанням; зрозуміти, як авторські права і ліцензії застосовуються до даних, інформації та цифрового контенту; уміти розробляти послідовні зрозумілі інструкції для обчислювальної системи вирішення даної проблеми або виконання конкретного завдання.

4. Безпека: захист пристроїв і цифрового контенту, розуміння ризиків і загроз у цифровому середовищі; знання про заходи безпеки, врахування надійності і конфіденційності; захист особистих даних і конфіденційності у цифровому середовищі; захистити себе й інших від можливих небезпек у цифровому середовищі (наприклад, кібербулінг); володіти цифровими технологіями для соціального благополуччя та соціальної інтеграції; бути обізнаним про вплив використання цифрових технологій на навколишнє середовище.

5. Вирішення проблеми: виявлення технічних проблем під час роботи пристроїв і використання цифрових середовищ, а також для їх вирішення (від пошуку неполадок до вирішення більш складних завдань); оцінка потреб і вибору й застосування цифрових інструментів; визначення можливих

технологічних реакцій та їх вирішення; регулювання і налаштування цифрових середовищ для особистих потреб (наприклад, доступність); використання цифрових інструментів і технологій для створення знань та інновацій, процесів і продуктів; здійснення індивідуальної і колективно-когнітивної обробки, вирішення концептуальних проблем та проблемних ситуацій у цифровому середовищі; визначення прогалів у цифровій компетентності; підтримка інших компетентностей у контексті розвитку цифрової компетентності; реалізація можливостей для саморозвитку та обізнаність у цифровій еволюції [5].

А. Самко наголошує, що цифрова компетентність заслуговує на особливу увагу, адже саме вона дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати новітні досягнення техніки у своїй професійній діяльності [2, с. 34].

Отже, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти володіння цифровою компетентністю надає необмежені можливості не тільки для реалізації своїх професійних знань, умінь і навичок, а також для задоволення потреб усіх учасників освітнього процесу, підготовки професіоналів нового покоління, поширенню цифрової грамотності серед дорослого населення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Петренко С.В. Інформаційно-цифрова компетентність учня у контексті формування нової української школи. Інноватика у вихованні. 2017. Вип. 6. С. 144– 156. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2017_6_19. (дата звернення 13.01.2024).

2. Самко А.М. Цифрова компетентність педагогічного персоналу в системі післядипломної педагогічної освіти. Освітня аналітика України. 2021. №2 (13). С.34.URL:https://lib.iitta.gov.ua/726326/1/3_%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%D0%9Cpd (дата звернення 15.01.2024).

3. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. Інформаційні технології і засоби навчання. №5 (13). 2009. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article> (дата звернення 14.01.2024).

4. Струтинська О.В. Цифрові навички і цифрова компетентність: зарубіжний досвід країн ЄС і перспективи для України. Фізико-математична освіта. 2020. Випуск 3 (25). Частина 1. С. 94-102. URL: https://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/journals/2020-v3-25-1/2020_3-25-Strutynska_FMO.pdf (дата звернення 12.01.2024).

5. The Digital Competence Framework. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competenceframework> (дата звернення: 16.01.2024).